

Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2005

Sammenskrevet og redigeret af TIMME NYEGAARD og MICHAEL BORCH GRELL

Rapport nr. 8 fra DOFs Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY)

(With a summary in English: *Rare and threatened breeding birds in Denmark, 2005*)

Indledning

Dansk Ornitologisk Forenings overvågningsprojekt af Danmarks truede og sjældne ynglefugle, forestået af DOFs Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY), bevægede sig i 2005 ind i sin ottende sæson. Det landsdækkende projekt påbegyndtes i 1998 med det formål at opnå den bedst mulige registrering af en række fåtallige ynglefugle, og planen er, at projektet i sin nuværende form løber frem til og med ynglesæsonen 2008. Fra 2004 er der primært dækket arter, der står opført på EF-fuglebeskyttelsesdirektivets liste 1, men der opretholdes desuden en overvågning af udvalgte fugle, som er sjældne og truede på nationalt plan. Som beskrevet i årsrapporten for 2004 (Nyegaard & Grell 2005) prioriterer DATSY også en mere stringent registrering og tolkning af data gennem udarbejdelse af monitoringsplaner, en forøget brug af elektronisk rapportering via DOFbasen og en styrket formidling via foreningens hjemmeside.

Projektets formål er

- At indsamle kvalificerede data om de truede og sjældne ynglefugle, der muliggør en årlig eller næsten årlig statusopgørelse.
- At øge offentlighedens opmærksomhed på vort fælles ansvar for at sikre dansk natur af tilstrækkelig kvalitet som levested for sjældne fuglearter.

- At udgive en årlig, illustreret rapport om resultaterne af dataindsamlingen.
- At aktivere de fagligt interesserede amatørornitologer i et vigtigt landsdækkende projekt.

Alle årets artscoordinatorer takkes varmt for et godt samarbejde omkring dataindsamlingen. Peter Lange og Ole C. Olesen, der har trukket sig som koordinatore, takkes for deres mangeårige indsats, og vi siger velkommen til Mark Pedersen og Erik Dylmer som nye koordinatore. De aktuelle artscoordinatorer står opført i Tabel 1. Ligeledes takkes alle observatører, der har leveret registreringer af ynglefugle til projektet. Endelig skal der rettes en stor tak til Aage V. Jensens Fonde for den økonomiske støtte til projektet, som har muliggjort dataindsamlingen og udgivelsen af nærværende rapport.

Flere specialister presses ud af Danmarks natur...

I 2005 overvågede 39 artscoordinatorer tilsammen 40 arter (Tabel 1). Resultaterne af DATSYs arbejde gennem otte år tegner efterhånden et ganske klart billede af i hvilke naturtyper, der især er problemer. I 2005 faldt ynglebestandene af Hjejle, Toplærke og Markpiber således til nye lavpunkter, og Sandterne og Mosehornugle yngler ligeledes kun med ganske få par. Alle disse arter er knyttet til enten næringsfattig, halvørkenagtig natur

Tabel 1. Sammenfatning af resultaterne af overvågningen af de truede og sjældne ynglefugle i 2005. *Threatened and rare breeding birds in Denmark, 2005: Summary of the monitoring results.*

	Ynglepar	Lokaliteter	Dækning	Artskoordinator
Mallemuk <i>Fulmarus glacialis</i>	0	1	+++	Henrik Haaning Nielsen
Sort Stork <i>Ciconia nigra</i>	1	1	++	Jørgen Jensen
Hvid Stork <i>Ciconia ciconia</i>	1*	1*	+++	Hans Skov
Skestork <i>Platalea leucorodia</i>	21	2	+++	Jan Skriver
Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>	2	2	+++	Bjarke Laubek
Bramgås <i>Branta bernicla</i>	504	1	+++	Christian Ebbe Mortensen
Rødhovedet And <i>Netta rufina</i>	12	2	+++	Hans Erik Jørgensen
Hvinand <i>Bucephala clangula</i>	64-68	9	+++	Johannes Bang
Stor Skallesluger <i>Mergus merganser</i>	40-53	26	+++	Jan Blichert-Hansen
Rød Glente <i>Milvus milvus</i>	37-39	37-39	++	Per Bomholt
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	12	12	+++	Erik Ehmsen
Blå Kærhøg <i>Circus cyaneus</i>	0	0	+++	Keld Bakken
Hedehøg <i>Circus pygargus</i>	28	10	+++	Lars Maltha Rasmussen
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	3	3	+++	Tscherning Clausen
Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	1	1	+++	Leif Novrup
Lærkefalk <i>Falco subbuteo</i>	15-19	15-19	++	Jesper Tofft
Vandrefalk <i>Falco peregrinus</i>	1	1	+++	Niels Peter Andreasen
Plettet Rørvagtel <i>Porzana porzana</i>	44	26	++	Susanne Bruun
Engsnarre <i>Crex crex</i>	97-113	84	++	Mark Pedersen
Trane <i>Grus grus</i>	58-66	35-40	++	Jørgen Peter Kjeldsen
Hvidbr. Præstekrave <i>Charadrius alexandrinus</i>	36	5	+++	Ole Thorup
Hjejle <i>Pluvialis apricaria</i>	2	2	+++	Egon Østergaard
Svaleklire <i>Tringa ochropus</i>	-	-	+	Ingen artskoordinator
Tinksmed <i>Tringa glareola</i>	66-67	12	+++	Egon Østergaard
Stenvender <i>Arenaria interpres</i>	-	-	-	Palle A. F. Rasmussen
Sorthovedet Måge <i>Larus melanocephalus</i>	7	4	+++	Lars Hansen
Dværgmåge <i>Larus minutus</i>	1?	1?	++	Poul Hald Mortensen
Sandterne <i>Gelochelidon nilotica</i>	2	2	+++	Ole Thorup
Splitterne <i>Sterna sandvicensis</i>	4300	8	++	Jens Overgaard Christensen
Sortterne <i>Chlidonias niger</i>	54-59	4	+++	Knud Flensted
Slørugle <i>Tyto alba</i>	277	277	++	Klaus Dichmann
Stor Hornugle <i>Bubo bubo</i>	28-29	28-29	++	Hans Pinstrup
Kirkeugle <i>Athene noctua</i>	60-75	60-75	++	Lars Holm Hansen
Mosehornugle <i>Asio flammeus</i>	3	2	++	Niels Knudsen
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	0-1	0-1	++	Hanne Tøttrup
Biæder <i>Merops apiaster</i>	0	0	+++	Magnus Bang Hansen
Toplærke <i>Galerida cristata</i>	1-2	1	++	Anders Østerby
Markpiber <i>Anthus campestris</i>	2-4	2-4	+++	Knud Pedersen
Vandstær <i>Cinclus cinclus</i>	1	1	++	Erik Dylmer
Blåhals <i>Luscinia svecica cyanecula</i>	147	26	++	John Frikke
Stor Tornskade <i>Lanius excubitor</i>	17-20	8-11	++	Niels Peter Brøgger

* Herudover et ynglepar bestående af udsatte fugle samt en enlig fugl på rede

med lav og sparsom vegetation eller til store åbne strandenge. Det er naturtyper, der i Danmark er under voldsomt pres som følge både af den luftbårne kvælstofforurening fra en stigende industriel husdyrproduktion og af, at der er stadig færre kreaturer på græs i landskabet.

De fem nævnte arter er på vej ud af den danske natur og vil sandsynligvis være forsvundet inden for de næste to årtier, med mindre der fra statslig side sættes ind med markante forvaltningsmæssige modtræk. En række andre truede ynglefugle med

næsten samme valg af levesteder kan følge efter inden for en overskuelig tid.

Men der er også truede fugle i andre naturtyper, og nogle af dem udviser nu svaghedstegn, efter at bestandene ellers var nogenlunde stabiliseret. Det drejer sig bl.a. om Hedehøg, Hvidbrystet Præstekrave og Sortterne. Hedehøgen fulgte i 2005 de foregående to års negative tendens. Til trods for det relativt intensive overvågningsprogram, der udføres som et samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen, amterne, landbruget og DOF, be-

væger arten sig mod en stadig mere ugunstig status i Vadehavsregionen. Og helt uventet gik den isolerede ynglebestand af Hvidbrystet Præstekrave på Vadehavsoerne markant tilbage i 2005. Arten bør tydeligvis følges nøje, og den hidtidige forvaltning evalueres og forbedres. Desuden blev 2005 året, hvor Sortternen for første gang ikke ynglede i Tøndermarsken, og den sønderjyske del af bestanden må anses for stærkt truet – for få år siden var regionen tyngdepunkt for artens hjemlige udbredelse. Kun i det privatejede reservat Vejlerne i Thy havde Sortterne god ynglesucces.

Konklusionen er klar: Overvågning gør det ikke alene, der skal en langt mere håndfast forvaltning til, hvis arterne i den voksende gruppe af stærkt truede danske ynglefugle skal sikres en fremtid i landet. Her har nationale såvel som regionale myndigheder et meget stort ansvar – et ansvar, der for kommunernes vedkommende bliver forøget markant efter 1. januar 2007. Regeringen har sammen med de øvrige europæiske lande tiltrådt biodiversitetskonventionens målsætning om at standse ethvert yderligere tab af biologisk mangfoldighed senest i 2010. Da ethvert tab af en dansk ynglefugl må betragtes som en svækkelse af Danmarks samlede biodiversitet, må man sige, at der venter myndighederne en ganske alvorlig udfordring, når de – som vi alle forventer – holder ord og lever op til dette vigtige politiske mål.

...men der er også solstrålehistorier

I 2005 blev landets tredje par Kongeørne en realitet. Det nye ørnepar yngler som de to andre i et privat nordjysk skovområde, men har dog etableret sig i et område, som ikke er under hegn, og lokaliteten hemmeligholdes derfor indtil en passende beskyttelse er etableret. Kongeørnens uventede genindvandring og relativt hurtige ekspansion vidner om, at der heldigvis også er plads til positive overraskelser i den danske natur. Hvis vi drager en parallel til bestandsudviklingen i Sydsverige og på Gotland, i landskaber der minder om det danske, så synes der at være gode muligheder for en yderligere ekspansion i de kommende sæsoner.

Også for Havørnen synes fremtidsudsigterne lyse. En analyse af Havørnens potentielle, fremtidige bestandsstørrelse, udført ved hjælp af IT-baserede geografiske informationssystemer, viser, at der er plads til i hvert fald 75 par i Danmark (Stabell 2005). Forudsætningen er dog, at vi kan opretholde det særlige beskyttelsesprogram med tæt lodsejerkontakt og begrænsede beskyttelseszoner omkring rederne, som DOF har udviklet som forvaltningsmodel.

En særlig solstrålehistorie er den udvikling, der er sket for Rødhovedet And i Maribosøerne på Lolland, hvor der i 2005 er konstateret hele 12 ynglepar. Udviklingen her er et fint eksempel på, at miljøbeskyttelse giver resultater – og at ikke mindst fuglene leverer synlige beviser på det. Vandmiljøet i Maribosøerne er over de seneste årtier blevet væsentligt forbedret som følge af de lokale myndigheders miljøforbedrende indsats. Det har ført til en usædvanlig veludviklet bundflora med bl.a. kransnålsalger og vandpest og en tilsvarende rig ferskvandsfauna, der har forøget fødemulighederne for Rødhovedet And og andre vandfugle.

Status for DATSYs monitoringsplaner

Ved udgangen af 2005 er der færdiggjort monitoringsplaner for Hedehøg, Kongeørn, Plettet Rørvagtel, Hvidbrystet Præstekrave og Sandterne. Alle er tilgængelige via DATSYs hjemmeside på www.dof.dk/datsy.

Arbejdet med de tilsvarende planer for Rød Glente, Lærkefalk, Trane og Hjejle er godt i gang, og alle forventes afsluttet i 2006. Også for Sort Stork, Sangsvane, Hvinand, Havørn, Fiskeørn, Engsnarre og Markpiber er monitoringsplaner under udarbejdelse.

Formidling på nettet

I løbet af 2005 er hjemmesider blevet tilgængelige om alle 41 truede og sjældne ynglefugle i DATSY. De indgår som element i den samlede, ganske betydelige internetformidling af DOFs aktuelle overvågningsprojekter (Punkttællingsprojektet, Caretakerprojektet, DATSY). Alle de faglige sider er integreret med hinanden, med links som skaber krydsreferencer mellem de forskellige sider samt DOFbasen.

Resultater der tæller

Gennem en treårig aftale mellem miljøministeriet og DOF, der blev indgået i 2004, har ministeriet øget sin indsats for at fremme beskyttelsen af Hedehøg, Rød Glente, Hjejle samt tre af vore mest truede engfugle. I december 2005 udmøntede aftalen sig i udgivelsen af Miljøministeriets handlingsplan for Rød Glente. Tidligere er udsendt en statslig handlingsplan for truede engfugle (Brushane, Almindelig Ryle, Stor Kobbersneppe). Både DOF og Skov- og Naturstyrelsen er forpligtet til realiseringen af handlingsplanerne. Det er med betydelig forventning, at DATSY ser frem til, at planerne omsættes til stigende bestande for de omhandlede arter.

Dataindsamlingen i 2005

I det følgende gennemgås resultaterne af overvågningen af de truede og sjældne ynglefugle, der er modtaget rapporter om i 2005. Der blev ikke gennemført målrettede optællinger af Stenvender i 2005, hvorfor bestanden ikke har kunnet opgøres. I modsætning til tidligere var der i 2005 ingen kortlægning af Engsnarre i Sønderjylland, hvilket utvivlsomt har påvirket det samlede resultat. Det er endnu ikke lykkedes at finde en artskoordinator for Svaleklire. Undersøgelser i Gribskov udført af den lokale caretakergruppe har imidlertid tilvejebragt et fint materiale fra dette område. En koordineret kortlægning af ynglende Blåhals i Sydvestjylland udført på eget initiativ af en gruppe frivillige feltornitologer (Andersen et al. 2006) medvirkede for anden sæson i træk til en fornem dækning af artens danske yngleforekomst.

Som tidligere nævnt er det desværre ikke muligt for DATSY at trække på relevante data fra det statslige naturovervågningsprogram NOVANA. I 2005 var Hedehøg, Trane, Engsnarre, Plettet Rørvagtel, Hjejle, Hvidbrystet Præstekrave, Tinksmed, Sandterne, Sortterne, Mosehornugle og Markpiber prioriteret i det statslige program. Kun i Nordjylland lykkedes det efter forespørgsel at få adgang til NOVANA-oplysninger om ynglende Traner i Vendsyssel. Det var i øvrigt et fint supplement til DATSYs data.

Det er fortsat et problem, at ikke alle de overvågede fuglearter i DATSY-projektet kan overvåges lige effektivt. Fugle, der yngler spredt og i vanskeligt overskuelige biotoper, eller som er udpræget natakive eller har en skjult levevis, kan normalt ikke dækkes i fuldt omfang i projektet. Det gælder eksempelvis fugle som Engsnarre, Trane, Kirkeugle, Stor Hornugle og Vandstær. Visse af de kortlagte ynglebestande må af denne grund anses for at være i underkanten af den reelle bestandsstørrelse. Nogle artskoordinatore har derfor på grundlag af erfaringer fra tidligere års overvågning forsøgt at estimere størrelsen af den reelle ynglebestand.

Artsbeskrivelserne bygger i vid udstrækning på de statusrapporter, som er modtaget fra artskoordinatorene (Tabel 1). I den vurderede dækning af arterne ("pluskoden" i Tabel 1) betyder +++, at arten vurderes godt dækket (dvs. at alle eller de fleste ynglepar er registreret), ++ angiver en middelgod dækning (dvs. med visse mangler), og + en dårlig dækning (dvs. at kun tilfældige yngleforekomster er kendt).

De registreringer – redefund, ungekuld, syngende hanner eller andre former for territorial adfærd – der ligger til grund for bestandsopgørelserne, fremgår af artsbeskrivelserne. Generelt er der lagt en forholdsvis konservativ holdning til grund for den samlede vurdering, hvorfor de oplyste bestande må opfattes som minimumstal. Bestandsopgørelser bør altid vurderes i relation til dækningsgraden.

Sort Stork. Foto: John Larsen.

Artsgennemgang

Mallebuk *Fulmarus glacialis*

Første fugl sås ved Bulbjerg 26/3. Fra 10/4 sad de første parvis på klinten, og gennem april sås ofte ivrig kurtisering og tydelig opdeling i par på den øverste del af Ridefjeldet samt i græskanten lige ovenfor. Fire par blev konstateret ved flere tilfælde, i maj dog oftest kun to. Mange observatører har noteret parrene som "rugende" eller "liggende på rede". Imidlertid var der heller ikke i 2005 tale om, at de lå på æg, og de regnes derfor blot som oversomrende fugle. Fuglene forlod da også Bulbjerg allerede omkring 10/7, dog med en isoleret observation af én fugl 23/8. Det maksimale antal observerede fugle pr måned var marts 1, april 12, maj 8, juni 10, juli 7 og august 1.

Sort Stork *Ciconia nigra*

For første gang siden DATSY i 1998 påbegyndte overvågningen, er der registreret et sandsynligt ynglefund af Sort Stork. I et område i Østjylland sås mange gange gennem foråret og sommeren en adult fugl og en enkelt gang to adulte fugle. Ikke langt fra området blev der i august fundet en død juvenil fugl, der var meget udmagret. Den kan have været en unge fra et ynglepar i nærheden. Området er en typisk og særdeles god biotop for Sort Stork, og der blev efter ynglesæsonen fundet en rede, som kan have været benyttet af arten.

Bestanden af Sort Stork stiger stadig i Vesteuropa. Der er således nu over 500 par i Tyskland, dog kun i Midt- og Sydtykland. Den lille, stabile bestand på otte par i Slesvig-Holsten har dog en god ungeproduktion. I Sverige har der derimod ikke været sikre ynglefund af Sort Stork i de senere år.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

I 2005 var der aktivitet ved to reder, dels et par i Vegger i Himmerland, der ikke lagde æg, dels en enlig fugl på Ribe Rådhus. Desuden fik det stationære tamme storkepar i Hvedstrup, der stammer fra udsætningsprojektet i Skåne, fem flyvefærdige unger, der trak bort fra yngleområdet. Parret overvintrer hos en kontroversiel, lokal dyrehandler.

2005 bød på usædvanlig få omstreffende storke, og en generelt meget sen tilbagevenden til ynglepladserne, hvilket medførte, at der ikke blev lagt æg i år. Det var kun den gamle erfarne hanstork i Vegger, der nåede "rettidigt" frem 5/4. Det så derfor længe ud til, at der slet ikke ville komme storke til Ribe, men 15/6 dukkede hunstorken op, og 23/6 ankom hunstorken i Vegger. Forklaringen på de få strejfugle og sene ankomster er, at de

østtrækkende storke havde problemer med tørke i det østafrikanske vinterkvarter. Det har medført, at mange storke omkom eller blev så afkræftede, at de blev op til 10 uger forsinkede på hjemtrækket, og den sene ankomst har kunnet iagttages fra de baltiske lande til Tyrkiet; 10-30% af yngleparrene dukkede slet ikke op. I Slesvig-Holsten nåede kun 170 vilde par frem, og de fik kun 202 unger på vingerne (2004: 238 vilde par med 496 unger). Det er det laveste tal nogensinde. Året 2005 betragtes følgelig som et meget alvorligt "forstyrrelsesår" for den østtrækkende bestand af Hvid Stork. Den vesttrækkende bestand klarede sig bedre, selv om der også var tørke i Sahel-bæltet syd for Sahara, men her leverede massive udbrud af græshoppevarme mad til storkene, så de kunne klare tørken (Skov 2005).

Storken i Ribe trak bort 3/9, og 12/9 fulgte parret i Vegger efter. Mens der endnu fandtes en sjællandsk storkebestand, trak disse fugle ud ved Gedser, men de uledsagede Hvedstrup-unger har måttet benytte en anden rute via Storebæltsbroen, da de ikke tør krydse Østersøen. I 2005 trak de bort i august og blev derefter set flere steder på Fyn og langs Vadehavskysten, før de forlod landet. To af de fire Hvedstrup-unger fra 2004, der i Danmark sidst blev set ved Korsør, er siden blevet gemeldt fra Frankrig.

Der blev set to ringmærkede tyske storke ved Esbjerg midt på sommeren. De stammer fra øen Föhr, hvor der foretages storkeopdræt. En af disse storke blev i april set i Hvidovre. Desuden blev skånske projektstorke set forskellige steder i Nord-sjælland. Som sædvanligt blev der aflæst et antal danske ynglestorke i Slesvig-Holsten.

Skestork *Platalea leucorodia*

Danmark husede 21 par Skestorker i 2005, mens der i Tyskland ynglede 136 par. Hollands bestand svinger mellem 1500 og 1800 par om året.

Danmarks tidligste Skestork nogensinde blev set om formiddagen 15/1 på Agger Tange. Om eftermiddagen blev sandsynligvis samme individ – en adult fugl – set trække over Aggersborg Enge ved Vejlerne. Den tidlige forekomst af Skestork hænger måske sammen med, at der 10/1 blev sat ny varmerecord for januar i Danmark med 12,4 grader.

Skestorkene ankom til kolonien i Limfjorden fra 10/3. Den 26/3 var der otte adulte fugle i kolonien, der har eksisteret i 10 år. Samme dag konstateredes der spor af ræv på ynglelokaliteten, og 2/4 gik 25 mand og 10 hunde yngleøen igennem, men fandt kun gamle spor af ræv, måske fordi øen var ek-

stremt tør i foråret og næsten ribbet for ådsler og og anden rævemad. På dagen for rævejagten taltes 13 Skestørke på øen.

Kolonien i Nibe Bredning husede 14 par Skestørke i 2005, mens der i 2004 blev noteret 16 reder. Fuglene var fordelt i to delkolonier på hhv. 9 og 5 par. Omkring 10/5 etablerede ca 200 par Skarver sig klos op ad de 9 par Skestørke, formentlig efter at være blevet jaget væk fra en anden ynglelokalitet. I 2004 blev ca 600 par Skarver "reguleret" på Skestorkenes ynglefør for at imødegå selvtægt fra lodsejere og fiskere, hvis hærgen i skarvkolonien med stor sandsynlighed ville fordrive Skestorkene. I 2005 var en sådan "regulering" ikke mulig, da Skarver og Skestørke ynglede mellem hinanden. Men da de rugede i rørskoven, er der næppe nogen, der har bemærket de 200 par Skarver. Skestorkene fik 25-30 unger på vingerne, og 11/7 blev otte af de senest klækkede unger ringmærket med farveringe. De seneste tre år er nu i alt 17 unge Skestørke blevet farveringmærket i kolonien.

På Høje Sande ved Skjern Ås udmunding i Ringkøbing Fjord har der i 2005 ynglet syv par Skestørke, der fik 21 unger på vingerne. I april blev der konstateret 85 par Skarver på Høje Sande få hundrede meter fra Skestorkenes reder. Efter samråd med DOF foretog Oxbøl Statsskovdistrikt efterfølgende en "regulering" af disse Skarver.

Den 30/8 sås en flok på 87 Skestørke på Bygghom Vejle. DOF-basen rummer 730 observationer af Skestørke i 2005. Arten er de seneste år set på et halvt hundrede lokaliteter over hele landet, med Vejlerne, Skjern Å-dal, Tipperne og Margrethekog som de væsentligste lokaliteter.

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Igen i 2005 ynglede det fastetablerede Sangsvane-par i Nordjylland som det eneste i Danmark. Trods tidligere års dårlige erfaringer indfandt parret sig på samme ynglelokalitet, men som reaktion på de tidligere års redeplyndringer blev reden placeret på en lille holm i en sø nær den sø, hvor parret ynglede de forudgående fire år. Det nye redested var omgivet af et større åbent vandspejl, som fuglene nok havde bedre mulighed for at overskue end den tætte bevoksning, der omgav det gamle redested. Ult. maj – pri. juni klækkedes fem unger, men de fire blev præderet før de blev flyvefærdige.

Der blev også registreret et Sangsvane-par på en egnet sjællandsk lokalitet. Fuglene opholdt sig ret fast på bestemte dele af søbredden i en længere periode gennem foråret, hvor de udviste yngleadfærd. Men de forlod området allerede i juni.

Skestørke. Foto: Jan Skriver.

Bramgås *Branta leucopsis*

Der er kun rapporteret om ynglefund på Saltholm ved København. Optællingen blev foretaget i forbindelse med overvågning af øens ynglefugle 10-15/5, med supplerende observationer 31/5 og 18-19/6. Der blev registreret 504 sikre ynglepar, heraf 286 redefund. Også denne gang er der tale om minimumstal, idet ynglekolonien fortsat ekspanderer mod nord og vest ind på selve øen fra sit udgangspunkt på Svaneclapperne og Saltholms sydøstlige del. Med den efterhånden omfattende udbredelse er der utvivlsomt flere par, der ikke bliver fundet.

I forhold til ynglesæson 2004 er der tale om en fremgang på 38%. Allerede ved de første tællinger i maj blev der observeret flere par med dununger. Ved de supplerende tællinger i juni blev der iagttaget omkring 1000 adulte fugle, som svømmede rundt med flere kuld slået sammen, hvorfor en optælling og adskillelse af de enkelte kuld var umulig. Ynglesuccesen på Saltholm må anses for at være særdeles god.

Foruden ynglefuglene sås ved maj-tællingen, som i de tidligere år, flokke af rastende arktiske Bramgæs på øen. Der blev optalt omkring 1600 rastende fugle.

Rødhovedet And *Netta rufina*

Maribosøerne på Lolland fastholdt og forstærkede sin position som ynglelokalitet for Rødhovedet And i 2005, idet der blev registreret i alt 12 sikre eller sandsynlige ynglepar (Jørgensen 2006).

I Maribo Sønder sø var der i løbet af sæsonen gentagne iagttagelser af ni stationære par fordelt på syv lokaliteter (småøer og områder med hængesæk), alle i de centrale dele af søen. Der blev registreret fem ungeførende hunner med hhv. 7, 5, 4, 2 og 2 unger, samt yderligere to unger, der optrådte i hver deres troldandekuld. De to troldandefamilier lå nær hinanden og tæt på et sted, hvor der tidligere på sæsonen havde været et stationært par af Rødhovedet And, så det er muligvis samme hun, der har lagt æg i to forskellige troldandere. Det tidligste ungekuld (7 unger) sås 27/6, men ungerne var på det tidspunkt ca 14 dage gamle, så den pågældende hun har ruget tidligt i forhold til det normale for arten. Udover de ni par var der yderligere mindst tre hanner i Maribo Sønder sø i yngletiden.

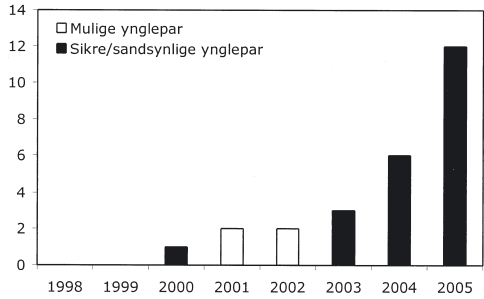
I Hejrede Sø (nabosø til Maribo Sønder sø) var der tre stationære par samt yderligere to hanner. Der blev her set to hunner med henholdsvis 3 og 2 unger. Den tredje hun udviste tydelig yngleuro. Det er første år (efter genindvandringen), at der er konstateret yngleforekomst i Hejrede Sø.

Den positive udvikling for arten i Maribosøerne skal – udover en vis styrkelse af den holstenske bestand – ses på baggrund af den stærkt forbedrede miljøtilstand i især Maribo Sønder sø, der i sommeren 2005 havde en ekstremt tæt bundvegetation af kransnålalger og forskellige arter af vandaks over næsten hele søbunden. Forholdene har tydeligvis favoriseret andefuglene, i særdeleshed dykænderne, og ved Storstrøms Amts overvågning af ynglefuglene blev bl.a. registreret 154 ungekuld af Taffeland og 191 ungekuld af Troldand alene i Maribo Sønder sø.

Der er ikke modtaget oplysninger om yngleforekomst af Rødhovedet And andre steder i Danmark i 2005.

Hvinand *Bucephala clangula*

Der ynglede i 2005 64-68 par Hvinænder i Danmark. På Frederiksborg Statsskovdistrikt fandtes 46-49 par, alle undtagen ét i redekasser. Det naturlige redehul fandtes i Nødebo, hvor otte andre par ynglede i redekasser. Ved Veksebo nær Fredensborg gjorde et par yngleforsøg ved en mindre dam. Herudover ynglede tre par ved hhv. Arresø, Sjælsø og Farum Sø, og i Nydam ved Bagsværd ynglede 2-3 par i redekasser (en kasse blev benyt-

Bestandsudvikling for Rødhovedet And *Netta rufina* i Danmark 1998-2005.
Population trend of Red-crested Pochard, 1998-2005.

tet to gange). Fra Vestsjælland er der rapporteret 2 par ved Skarresø.

På Fyn har Hvinand ynglet med ét par i Tarup grusgrav. Fra Jylland foreligger der ingen ynglefund, på trods af at der er opsat mange redekasser.

Stor Skallesluger *Mergus merganser*

Årets samlede bestand anslås til 40-53 par, hvilket er lidt mere end i 2004. Der er ikke konstateret ynglefugle i nye områder. Især Møns og Sjællands østkyst har haft et fint år i 2005, og der er meldt om flere 1K-fugle ved Sjællands østkyst end i 2004, bl.a. 51 1K ved Lund Hestehave 20/8.

Hovedparten af bestanden menes stadig at yngle i de opsatte redekasser, men det ser ud til, at flere og flere ynglepar finder naturlige redepladser, hvilket er glædeligt, selv om det besværliggør optællingen. Af de 35-45 par i Storstrøms Amt ynglede 10-15% af fuglene med sikkerhed i naturlige redehuller. Et nyt ynglested på Møn var i et hult træ 700 m fra havet, uden åer eller grøfter i nærheden. Hunnen har derfor måttet vandre hele den lange vej med ungerne, efter at de forlod reden.

Rødhovedet and. Foto: Per Poulsen.

Rød Glente *Milvus milvus*

I 2005 blev der registreret 37-39 ynglepar af Rød Glente i Danmark. I alt var der 34 sikre par, hvoraf 24 producerede unger (i alt 49). Antallet, både af fundne reder og af udflyjende unger, er det største i de sidste 10 år. Redelokaliteterne er vist på kortet. Den nøjagtige placering af det ene par på Bornholm er ukendt, og der er tydeligvis behov for en bedre undersøgelse af ynglebestanden på Djursland.

Set på baggrund af en meget intensiv registrering af ynglende glenter specielt i 2001-2002 er der ingen tvivl om, at fremgangen er reel. Specielt i Vendsyssel og Vestsjælland er de lokale bestande vokset. I Vestsjælland har en relativt nydannet arbejdsgruppe sørget for en mere effektiv registrering. Arten er vanskelig at overvåge, og efterhånden som bestanden ekspanderer, bliver opgaven mere ressourcerævende.

Den gode ynglesucces i 2005 skyldtes formentlig flere faktorer. Mange par vendte tilbage og ynglede i deres gamle hjemområde, og sådanne par har oftest bedre ynglesucces end par, der tager et nyt område i besiddelse. Det sene forår med is- og snedække til efter midten af marts har formentlig begunstiget glenterne. Når sneen smelter,

kan rigelig føde i form af ådsler og døde fisk kortvarigt blive tilgængelig, og højtryksvejr med kun få regnvejrperioder med. marts – med. april giver oftest en god start på ynglesæsonen.

Der blev i 2005 konstateret overvintring i Nordjylland, omkring Vejle Å og i Vestsjælland. Især den vestsjællandske bestand nyder godt af udlæg af faldvildt fra skytter i området, hvilket kan have været en medvirkende årsag til, at fuglene blev i området.

Skov- og Naturstyrelsen udgav i december 2005 en handlingsplan for Rød Glente i Danmark, der skal udmøntes i fællesskab med andre myndigheder og med DOF (http://www.skovognatur.dk/udgivelser/2005/roed_glente.htm).

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Havørnen har det fortsat godt i Danmark, selv om det ikke blev til flere par i 2005. Af de 12 par fik 9 i alt 16 flyvefærdige unger. Parret ved Tystrup-Bavelse fik hele tre unger på vingerne, og parret ved Skarresø, der gennem flere år forgæves har forsøgt sig ved søbredden, flyttede ud på en lille holm i søen, hvor yngleforsøget lykkedes. Parret i Nakskov Fjord forsøgte sig igen, men uden held,

da yngleøen er et yndet udflugts- og badested. Parret på Langeland er forsvundet fra området, dog ses en af fuglene stadig langs Langelands kyster. Mange steder opholder der sig gamle fugle i mulige yngleområder, så fremtiden ser fortsat lys ud. Læs mere i den kommende årsrapport for Projekt Ørn (E. Ehmsen in prep.).

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

Trods mange oversomrende fugle i store dele af landet yngede Blå Kærhøg heller ikke i Danmark i 2005. De oversomrende fugle omfattede 17 observationer af 16 enlige fugle i juni og juli, samt en enkelt observation af to fugle (uden angivelse af køn). Med undtagelse af fire observationer på Sjælland og Falster blev alle fugle set i Jylland. Kun 3-4 fugle var hunfarvede, resten var enlige hanner, muligvis med gengangere i materialet. I modsætning til de foregående to år optrådte Blå Kærhøg dog i alle sommermånederne, så muligheden for endnu engang at opleve Blå Kærhøg som ynglefugl i Danmark er endnu ikke afskrevet.

Hedehøg *Circus pygargus*

Årets bestand af Hedehøg i Danmark anslås til 28 ynglepar. Der var tre sandsynlige par i Vestjylland, mens resten registreredes i Sydvestjylland. Af dem fandtes 21 i området omfattet af Projekt Hedehøg. I alt 15 par yngede i afgrøder, medens hhv. 3 og 6 par yngede i brakmarker eller på udyrkede loka-

liteter. Valget af redehabitat afspejler en usædvanlig situation i 2005, hvor især vinterhveden pga. meget lave forårstemperaturer ikke voksede til en tilstrækkelig højde til redeskjul. Det har betydet, at flere par yngede i vinterbyg, brak og på andre udyrkede lokaliteter.

Udflyvningen skete 10 dage senere end i 2004, mens høsten af vinterbyg startede til normal tid midt i juli. Høsten af vinterhvede trak dog ud og voldte ikke problemer for kuldene her. To udsatte reder i vinterbyg blev indhegnet med rævesikkert hegn, hvilket viste sig at få stor betydning i op til et par uger efter at ungerne opnåede flyvefærdighed. Mange andre kuld gik dog tabt i løbet af sæsonen, således blev fem præderet af ræv, og fem reder i raps blev opgivet pga. for høj vegetation. Yderligere fem par opgav af ukendte årsager.

Det må konkluderes, at den danske bestand af Hedehøg er i fortsat tilbagegang, og at bevaringsstatus er ugunstig. Det antages, at en konsekvent brug af elhegn vil kunne sikre mange af de udsatte reder mod prædation.

Læs mere i årsrapporten fra Projekt Hedehøg (Rasmussen 2005).

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Status for Kongeørn i Danmark efter ynglesæsonen 2005 er, at der findes tre etablerede par i skove i Nordjylland. Udviklingen for Kongeørnen i Danmark er således stadig positiv.

I Tofte Skov, Lille Vildmose, hvor der i 2003 skete en udskiftning af den ene af ørnene med en yngre fugl, væltede det oprindelige pars redetræ i januarstormen. Parret har hverken ynglet i 2004 eller 2005, men ser dog ud til at have en vis tilknytning til det gamle redested.

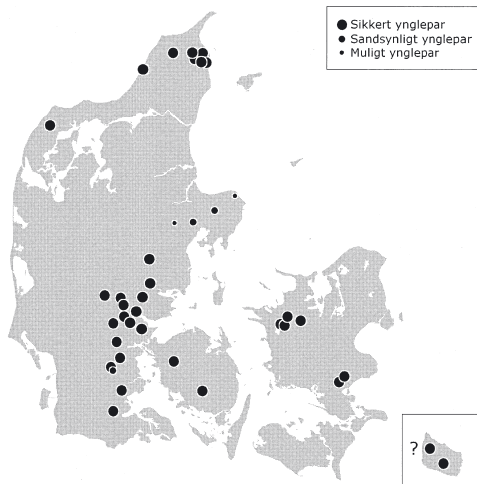
I Høstemark Skov, Lille Vildmose, er der for tredje år i træk produceret en unge, som blev set flyve allerede 17. juli. Den blev på lokaliteten året ud.

På den tredje lokalitet, der fortsat ønskes hjemmeligholdt, må parret anses for veletableret, da de byggede to reder i løbet af foråret og sommeren. En tredje Kongeørn, en yngre fugle, er set flyve sammen med parret. Parrets alder er ikke fastslået.

I Hanstholm Vildtreservat er der det meste af året set en yngre Kongeørn, som vurderes til 2-3K. I en periode i maj/juni var der endnu en fugl på stedet.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Der er i 2005 fundet én aktiv rede (rede hvor mindst et æg er lagt). Det gælder det sædvanlige yngleområde i Nordvestjylland. Den første rede

Ynglepar af Rød Glente *Milvus milvus* i Danmark 2005. Confirmed, probable and possible breeding pairs of Red Kite, 2005.

blæste ned, og en ny rede blev bygget i det sædvanlige redetræ. Her lagde hunnen æg, og omkring 5/6 kom der unge(r) i reden. De(n) blev kun små tre uger gamle, da reden var forladt af de gamle fugle 23/6. Et kraftigt tordenvejr med megen regn 21/6 formodes at være årsagen. Parret blev i området til og med august, hvor de byggede en frustrationsrede nær skarvkolonien i toppen af en meget høj knækket gran.

Områder, hvor der i 2004 var indikationer på ynglepar, viste ingen aktivitet i 2005. Men fra Silkeborg-området og Vestsjælland er der spændende observationer, så nogle få par kan have ynglet her, selv om redefund og ynglebevis mangler.

Herudover har der været en hel række observationer af Fiskeørne i yngletiden, som formodes at have været ikke-ynglende oversomrende fugle. I sommerperioden 1/6-20/7 blev der rapporteret 102 Fiskeørne.

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Året 2005 stod i skarp kontrast til 2004, idet det blev det bedste lærkefalkår i DATSY-projektet, dvs. siden 1998. I alt er der indberettet 15 sikre og 4 mulige par fra store dele af det sydlige Danmark. Fordelingen af de sikre ynglepar var Sønderjylland 7, Østjylland 1, Langeland 1, Lolland 1, Falster 1, Sjælland 3 og Bornholm 1. Ynglesuccesen var høj, mindst 12 af parrene fik unger, men kuldene var små, de fleste på 1-2 unger. I udlandet er 2-3 udføjne unger almindeligt.

For første gang i Danmark har lærkefalkepar, endda hele tre, ynglet med held i gamle kragere der anbragt i elmast. Alle disse par er fundet i Sønderjylland, og redeplaceringen gav helt anderledes og bedre muligheder for at følge falkefamiliernes liv end man finder på mere normale ynglepladser (Tofft & Dichmann 2005).

Som i tidligere år er kun ynglepladserne på Als og Sundeved egentlig overvåget, og de fleste fund på Øerne skyldes næppe en målrettet eftersøgning. Generelt er de således først opdaget i august-september, hvor familier med udføjne unger vækker opmærksomhed. Især på Sjælland må der utvivlsomt findes flere ukendte par.

Der vides ikke hvorfor der netop i 2005 var så mange observationer og rapporterede ynglepar. Den samlede undersøgelse 1998-2005 giver ikke grund til at tro, at der er tale om en egentlig fremgang, men snarere om naturlige svingninger. Et gæt på den reelle bestand af Lærkefalk i Danmark i 2005 – inkl. ukendte par – ligger på 20-25 par, halvdelen i Syd- og Sønderjylland og halvdelen på Øerne, hovedsagligt Sjælland.

Lærkefalk *Falco subbuteo* ynglende i gammel kragerede i elmast. Foto: Klaus Dichmann.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Der var i ynglesæsonen 2005 et par på Møns Klint med positivt yngleresultat. Derudover et par på Bornholm, der dog ikke udviste yngleadfærd.

På Møns Klint var parrets hun ny, og redehylden var placeret 1,5 km nord for det tidligere redested. Sæsonen resulterede i tre udføjne unger (to hanner, én hun).

Falkeparret på Bornholm blev observeret både i et stenbrud og ved kystklipperne. Der foreligger ingen oplysninger om ringe på fuglene. Det bliver spændende at følge parret de kommende år.

Herudover var der observationer af løse fugle på flere andre lokaliteter i ynglesæsonen, men uden oplysninger om yngleforsøg.

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

Der blev i 2005 registreret i alt 44 syngende fugle. Rørvagtlen er nede i en bølgedal, og mens den lave total (50 fugle) i 2004 kunne skyldes dårlige vejr- og vandstandsforhold, så har betingelserne været udmærkede i 2005, og alligevel faldt totalen yderligere. Særlig stor tilbagegang sås i Vejlerne, landets vigtigste lokalitet, hvor der kun blev registreret 9 syngende fugle – det laveste antal siden 1991.

Det ville være spændende at få opklaret årsagen til disse bestandssvingninger, men foreløbig kan de blot konstateres. At dømme ud fra erfaringerne i Vejlerne i 1990'erne kan vi imødesee en årrække med en meget langsom vækst i bestanden, hvorefter der vil komme en ny højkonjunktur. Men om det

kommer til at gå på samme måde denne gang, det kan kun tiden vise.

Det lave niveau i 2005 understreges af, at der kun registreredes 24 fugle under det første influx i april-maj. I modsætning til 2004 var der til gengæld et mærkbart højsommerinflux, der bragte totalen lidt i vejret. Men vejr- og vandstandsforholdene med. juni – med. juli var da også fine i 2005. At influxet trods alt ikke var større peger på, at Plettet Rørvagtels markante bestandssvingninger herhjemme ikke alene er betinget af vejrforholdene i området omkring Danmark, men sandsynligvis er påvirket af betingelserne i vinterkvarteret og langs trækruterne, og måske også af andre faktorer.

Engsnarre *Crex crex*

Der blev i 2005 registreret 97-113 crexende Engsnarrer, hvilket kun er 60% af total i 2004 og 25% af antallet i 2003. De første fugle observeredes med. maj, og ult. juni sås et større influx. Det var især kerneområderne i Nordjylland og Vendsyssel samt området omkring Holmegård Mose, der bød på store koncentrationer. I Sønderjylland har registreringsaktiviteten i 2005 og 2004 været væsentligt lavere end i de forudgående år, hvilket sikkert forklarer den tilsyneladende meget kraftige tilbagegang i det område.

I Nordjylland blev der talt ca 20 syngende hanner i området omkring Hjørring og Brønderslev, hvilket er en markant nedgang i forhold til 2004. De fleste fugle blev registreret med.-ult. juli, hvilket tyder på, at mange var uparrede. Omkring Ryå Enge hørtes der flest fugle (15-20) med. juni, hvilket i højere grad tyder på ynglen.

I området omkring Holmegård Mose blev der registreret 18-20 syngende hanner. Den første hørtes 12/5 og den sidste 13/8. Årets eneste sikre ynglefund blev gjort i dette område, ved Studemose Skov, hvor der blev iagttaget tre 2-3 uger gamle unger.

Amtsvis fordeling af Engsnarre *Crex crex* i 2005.
Corncrake in Denmark, 2005.

Amt	Antal fugle
Nordjyllands	40-43
Sønderjyllands	18-20
Storstrøms	16-18
Øvrige Sjælland	9-13
Århus	3-5
Bornholms	3-5
Viborg	3
Ribe	2-3
Ringkøbing	2
Vejle	1
I alt	97-113

Det meget blæsende vejr fra maj til med. juni har ikke opmuntret de ornitologer, der normalt bruger nogle nætter på at lytte efter Engsnarrer. Det er dog ikke kun i Danmark, der er registreret færre Engsnarrer i 2005. I Holland er der også hørt færre fugle, det samme gælder i det nordlige Tyskland og i Schweiz.

Regional fordeling af ynglende Trane *Grus grus* i Danmark 2005.

Regional distribution of Crane, 2005.

Region	Ynglepar
Thy	23
Bornholm	10-13
Vendsyssel	8-10
Hanherred	5
Læsø	4
Sønderjylland	3-4
Himmerland	2
Sydlig Midtjylland	1-3
Vestjylland	1
Lolland/Falster	1
I alt	58-66

Trane *Grus grus*

Tranen fortsætter sin fremgang i Danmark, og i 2005 var der 58-66 ynglepar. De i alt 27 registrerede ungekul er ligeledes rekord.

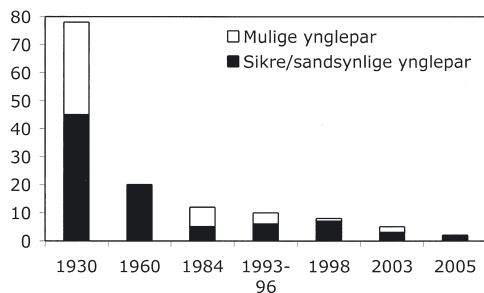
Der er nu kommet god dækning af bestanden på Bornholm, mens der stadig er mangelfuld dokumentation fra Vendsyssel og Læsø. Det lykkedes dog at forbedre opgørelsen her, fordi Nordjyllands Amt velvilligt stillede data fra NOVANA til rådighed for projektet.

Hvidbrystet Præstekrave

Charadrius alexandrinus

Der blev optalt 36 par i 2005 (<http://www.dmu.dk/NR/rdonlyres/56070DE6-9ECF-4D38-8F92-F1CF2BD257E/14137/NyhedsbrevVadehavet2005.pdf>). Som de foregående år ynglede alle i Vadehavet, heraf 30 par på Rømø. Det er det laveste antal, der er optalt i mange år. Kølgt vejr og flere kraftige regnskyl i april og maj var måske medvirkende til det lave antal ynglefugle, ligesom ændring af ynglehabitaten og ræveprædation antages at være af betydning.

På Fanø ankom en del fugle i april, men de fleste undlod tilsyneladende at yngle, og der fandtes kun tre par, der udviste yngleaktivitet. I slutningen af juli havde to af yngleparrene hhv. 1 og 2 flyvedygtige unger. Fra 1969 til 2001 ynglede der normalt mellem 15 og 23 par på Fanø, men siden 2001 er

Bestandsudvikling for Hjejle *Pluvialis apricaria* i Danmark 1930-2005.

Population trend of Golden Plover, 1930-2005.

antallet faldet voldsomt til kun 4 par i 2004 og 3 par i 2005. Vegetationen i området udvikler sig i en retning, der gør stedet mindre velegnet for de ynglende Hvidbrystede Præstekraver. Herudover er der et stort prædationstryk fra ræv.

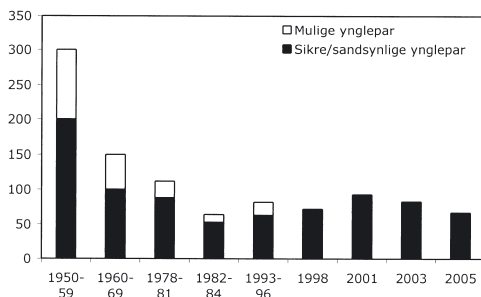
Rømø er i dag langt det vigtigste yngleområde for Hvidbrystet Præstekrave i Danmark, men de 30 par i 2005 er kun det halve af antallet i 2004, og tilbagegangen er sket på alle øens ynglelokaliteter. Tilbagegangen har således været lige så stor inde på de kortgræssede, uforstyrrede strandenge som ude på sandstranden, hvor fuglene forstyrres af besøgende. De 30 par på Rømø er dog et minimumstal, da det ikke er let at finde alle par (især dem uden ynglesucces), og da ikke alle dele af det omfattende strandterræn er dækket lige grundigt; der kan have været op til 10-15 par mere.

Årets ynglesucces kendes ikke, men fuglene ude på stranden blev forskånet for stormhøjvander i 2005. Som maksimum under sensommeren blev der 4. august optalt 75 Hvidbrystede Præstekraver på Vesterhavsstranden. Hvor mange af disse, der var årsunger, vides ikke, men tallet er 25% højere end antallet af de optalte ynglefugle på Rømø. Til sammenligning var maksimumantallet i 2004 kun 10% højere end antallet af optalte ynglefugle.

Der blev fundet to par på forlandet ved Vidåslusen. Der er ingen oplysninger om fuglenes ynglesucces.

Hjejle *Pluvialis apricaria*

Efter meget grundige optællinger på Borris Hede, Kallesmærsk Hede og på hederne i Thy er der fundet to ynglepar, men der er ikke konstateret ynglesucces. Arten er, efter en opbremsning af tilbagegangen midt i 1990'erne, nu akut truet af udryddelse i Danmark. Situationen forværres yderligere af, at de nordlige bestande, der passerer Danmark på træk, næppe tiltrækkes af de danske yngleha-

Bestandsudvikling for Tinksmed *Tringa glareola* i Danmark 1950-2005.

Population trend of Wood Sandpiper, 1950-2005.

bitater. De få danske ynglepar tilhører en sydlig bestand, der har en mere bleg yngledragt end de nordlige bestande.

Svaleklire *Tringa ochropus*

Der er ingen artskoordinatør for Svaleklire, hvorfor en egentlig bestandsopgørelse ikke er foretaget. Da artens kerneområde i Gribskov har været særdeles grundigt optalt af Gribskovgruppen de seneste år, bringes disse tal her: i 2005 optaltes 17-21 ynglepar, hvilket er det højeste antal nogensinde. I 2004 taltes 15-18 par. Naturskøvsstrategien med dertil hørende vandstandshævninger er formentlig en væsentlig faktor bag artens betydelige fremgang i området de sidste 10 år.

Derudover er der blot rapporteret ét ynglepar til DOFbasen i perioden, fra Århus Amt i 2004.

Tinksmed *Tringa glareola*

Optællingerne i 2005 har været grundige og omfattet de gammelkendte lokaliteter. Der er optalt 66-67 par, hvilket er det laveste antal siden de systematiske optællinger begyndte i 1998. På Europas sydligste ynglelokalitet, Kongens Mose, var der ingen ynglende Tinksmede, og også på den anden sønderjyske lokalitet, Hønning Mose, var der tilbagegang. På Borris Hede fandtes kun ét par mod 4-5 par i 1998. I Hanstholm Vildtreservat blev der talt 31 par mod 45-46 i 1999 og 2001. Også på Stenbjerg/Lyngby Hede synes bestanden for nedadgående. Kun på Ålvand i Thy og på lokaliteterne omkring Kallesmærsk Hede er bestanden stabil. Selvom der kan være en vis usikkerhed om de præcise yngletal på lokaliteterne, tyder optællingerne på en generel tilbagegang for bestanden.

På f.eks. Borris Hede synes der stadig at være egnede yngleområder til en større bestand, mens tilbagegangen i Hønning Mose måske kan tilskrives tilgroning.

Stenvender *Arenaria interpres*
Arten er ikke optalt i 2005.

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*
Sorthovedet Måge fortsatte indvandringen til Danmark i 2005 med en samlet bestand på syv par. Af disse skønnes 5-6 at have haft ynglesucces. Succesfulde par får ca to flyvefærdige unger, hvorfor det formodes, at mindst 10 unger er fløjet fra danske reder i 2005. Arten yngler fortsat kun i landets sydlige dele. I Vadehavsregionen har to par ynglet i Sneum Engsø (ynglesuccesen ikke kontrolleret), og på Langli i Ho Bugt ynglede et tredje par, men reden blev præderet i rugeperioden. Yderligere et par holdt til på øen, men viste ingen tegn på yngleadfærd. På Fyn ynglede tre par med held på Fiskeholm i Helnæs Bugt og fik 6 flyvefærdige unger. På andre fynske øer er der set fugle i yngleadragt, men uden tegn på yngleadfærd. Øst for Storebælt var der et par med unger i Roskilde Fjord, hvor der gennem flere år er set fugle i yngleadragt, men ikke er registreret ynglefund. Der sås også fugle i Holmesø i København, men de ynglede tilsyneladende ikke.

Dværgmåge *Larus minutus*
Igen i 2005 ynglede et enkelt par Dværgmåge i Danmark, i Vejlerne. Ankomsten skete 20/4, hvor en adult fugl i sommerdragt lå på Lund Fjords vandflade og snappede insekter. Allerede 30/4 sås to par i Kogleakssøen, hvor de ivrigt kaldende fløj parvis omkring i synkronflugt. Dette sås i flere tilfælde frem til 17/5, hvor et af parrene (en ad. og en 3K) sås gå ned i Hættemågekolonien. Det virkede som en inspektion af en oplagt redeplads, men desværre sås der efterfølgende ikke yderligere tegn på yngleaktivitet i Kogleakssøen. Den 17/5 sås et redebyggende par (begge ad.) i Hættemågekolonien i rørsumpen nord for Krapdiget. Dette par udviste tydelig yngleadfærd ved næsten daglige besøg i den følgende tid, bl.a. afløsning ved reden den 27/5, hvorfor fuglene meget sikkert har haft æg. Under ynglefugletællinger på Bygholm-estens nordligste parceller 11/6 registreredes en ivrigt varslende adult fugl, men efter denne dato sås parret ikke mere trods hyppig kontrol af området. Ingen ungfugle sås efterfølgende, og det må konkluderes, at ynglen var opgivet.

Sandterne *Gelochelidon nilotica*
Bestanden vurderes ud fra sete par sidst i maj og først i juni, og herudfra var der to par i 2005, i Vadehavet. De ynglede begge på Langli og fouragerede regelmæssigt på Skallingen. Det første par

sås første gang på Skallingen 23/5, og ved et optællingsbesøg på Langli 27/5 varslede parret over øen. Måske det samme par var set på Mandø 19/5. Ved næste besøg på Langli 9/6 var der ankommet endnu et par, og en af de fire fugle rugede. Der sås regelmæssigt fouragerende fugle på Skallingen frem til 17/6, hvorefter yngleaktiviteterne ophørte af ukendte årsager. Ved et nyt besøg på Langli 25/6 havde Sandterne forladt øen. Se også <http://www.dmu.dk/NR/rdonlyres/56070DE6-9ECF-4D38-8F92-F1CFF2BD257E/14137/NyhedsbrevVadehavet2005.pdf>.

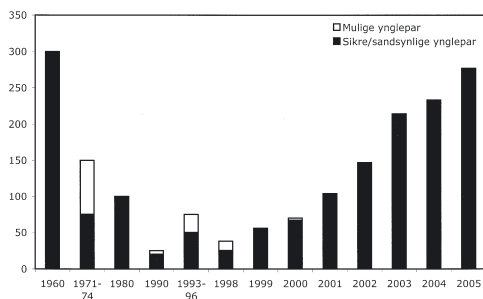
Ud over ynglefuglene strejfede yderligere mindst én fugl omkring i Sydvestjylland; 10/5 og 13/5 sås en fugl på Rømmø, og midt i maj sås en fugl to gange i Nymindestrømmen i sydenden af Ringkøbing Fjord.

Den 23/7 sås en flyvende årsunge over Rejsby Enge midt i Vadehavet, og 28/7 var der fem voksne fugle med en årsunge på Heden på Fanø; 6/8 var der tre årsunger sammen med de voksne fugle, og der sås regelmæssigt Sandterne på øen frem til 15/8. Det vides ikke, hvor ungefamilierne er kommet fra. De kan have ynglet på en ukendt lokalitet i Danmark, eller de kan stamme fra den eneste tyske ynglekoloni, der ligger i Elbens munding 150 km syd for Fanø.

Splitterne *Sterna sandvicensis*
For 2005 er der konkrete oplysninger om knap 4300 par Splitterne i Danmark. Enkelte mindre kolonier kan være overset, og måske yngler en mindre bestand på holmene i Nibe Bredning. En

Antallet af ynglepar af Splitterne *Sterna sandvicensis* i Danmark fordelt på kolonier.
Colony sizes of Sandwich Tern.

Koloni	2004	2005
Langli, Vadehavet	1200	1183
Hirsholmene	878	1300
Skalø, Odense Fjord	358	150
Fiskeholm, Lillebælt	280	145
Nekselø, Vestsjælland	100-110	500
Holmesø, Køge Bugt	100	450
Sprogø, Storebælt	75	0
Mellemfoldene, Randers Fjord	0-1	?
Klægbanken, Ringkøbing Fjord	Ikke optalt	0
Djævlø, Ringkøbing Fjord	Ikke optalt	400
Siø, Tåsinge	?	140
Holmene i Nibe Bredning		?
I alt optalt	ca 3000	ca 4300
Estimat	4000-5000	4300-4500

Bestandsudvikling for Slørugle *Tyto alba* i Danmark 1960-2005.

Population trend of Barn Owl, 1960-2005.

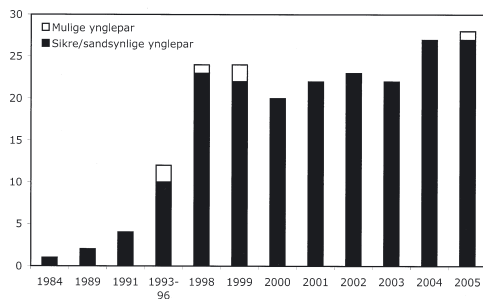
reel bestandsvurdering for 2005 er derfor 4300-4500 par. Dette tal er på niveau med de foregående års estimater.

Antallet af estimerede par på Nekselø og i Holmesø er markant højere end i foregående år, hvilket dog ikke nødvendigvis er udtryk for en bestandsfremgang, men måske blot for bedre optællinger i forbindelse med ringmærkningsbesøg. Det kan betyde, at landsbestanden ikke er stabil, men faldende. For den vestligste del af bestanden er der nemlig sket en markant tilbagegang, idet de 1000-2000 par, som gennem mange år har ynglet i de vestjyske fjorde, nu er reduceret til kun 400 par (på Djævlø i Ringkøbing fjord). Til gengæld er Langli-kolonien stabil, og i Nordjylland ses en fremgang på Hirsholmene i forhold til det meget lave tal i 2004.

Ynglesuccesen synes at have været dårlig i 2005. Fra flere kolonier er der meldt om forsinkelser som følge af et koldt forår og/eller om fødemangel. Dertil kommer, at arten i stadig stigende grad synes at blive plaget af prædation (f.eks. på Langli og Djævlø), og andre steder fortrænges af Skarver og store måger (f.eks. Klægbanken) eller vedvarende forekomster af ræv (f.eks. Fjandø).

Sortterne *Chlidonias niger*

I 2005 ynglede 54-59 par fordelt på 4 hovedlokaliteter. I Vejlerne ynglede 35-36 par med godt resultat, mindst 31 juvenile Sortterner blev optalt i slutningen af ynglesæsonen. I Tøndermarsken ynglede 13-16 par, 12-15 par i Hasberg Sø, der ligger på landegrænsen, og ét par, der blev registreret med to unger og et æg i Gammel Frederikskog. Det er det hidtil laveste antal ynglende Sortterner, der er registreret i Gammel Frederikskog, og der var tilsyneladende ingen ynglepar i Magisterkogen. I Vest Stadil Fjord ynglede 5-6 par (7-8 par i 2004), mens der hverken i 2004 eller 2005 ynglede Sort-

Bestandsudvikling for Stor Hornugle *Bubo bubo* i Danmark 1984-2005.

Population trend of Eagle Owl, 1984-2005.

terner i den nærliggende Husby Sø. Det er utvivlsomt den tidligere ynglebestand fra Husby Sø, der i de seneste år er flyttet til den naturgenoprettede Vest Stadil Fjord. I Ramsødalen på Sjælland blev der gennem hele ynglesæsonen iagttaget to adulte Sortterner, men de fik aldrig rigtig gang i yngleaktiviteten. De antages at udgøre den sidste rest af den sjællandske bestand og indgår derfor i landstotalen som et par.

Slørugle *Tyto alba*

Den positive udvikling i bestanden fortsatte i de fleste jyske amter i 2005. I Viborg amt – som i 2004 oplevede et fantastisk år med en stigning til 25 par fra blot 7 i 2003 – blev der således registreret 38 par. Alene Mors noterede sig for 13 par. Landsbestanden er opgjort til 277 par, en fremgang på 44 par i forhold til 2004. Da næppe alle ynglepar er kendt, må den faktiske bestand formodes at være noget større.

Den forventede fremgang øst for Lillebælt lader derimod fortsat vente på sig. Dog vidner flere meldinger om trafikdræbte Slørugler på øerne i 2005 om, at arten nu også er ved at indtage denne del af landet.

I forhold til 2004, hvor ungeproduktionen pga. en dårlig tilgang af gnavere var relativ lav med et gennemsnit på 3,6 unger pr par, skete der i 2005 en klar forbedring til 4,4 unger pr par (udelukkende baseret på data fra Sønderjylland). Den varme sensommer og en god gnaverbekendelse året igennem har uden tvivl været den altovervejende årsag til dette flotte gennemsnit.

Stor Hornugle *Bubo bubo*

Den danske bestand af Stor Hornugle er steget svagt i de seneste par år. I 2005 er Stor Hornugle registreret på mindst 48 lokaliteter, og der er noteret 28-29 ynglepar, hvilket er på niveau med 2004.

Amtsvis fordeling af Stor Hornugle *Bubo bubo* i 2005.
Breeding Eagle Owl in Denmark, 2005.

Amt	Antal par	Par med ynglesucces (antal unger)	Par uden ynglesucces	Par med ukendt succes	Enlige fugle*
Nordjylland	2	2 (3)			1
Viborg	3	2 (3+)		1	1
Ringkøbing	6	4 (8-10)		2	2-3
Århus	7-8	4 (8)	1	2-3	1
Vejle	4	2 (5)		2	5
Ribe	1			1	2
Sønderjylland	5	4 (5+)	1		5 + 1 død
Storstrøm					1 død
I alt	28-29	18 (32+)	2	8-9	19-20

* En fugl registreret på lokaliteten mindst én gang i løbet af foråret

Antallet af lokaliteter med enlige fugle, 19-20, er derimod markant højere end i 2004 (4). Antallet af par med ynglesucces gik lidt frem i forhold til 2004, men det totale antal unger var lavere. Der blev fundet fire nye par (1 i Sønderjyllands Amt, 1 i Viborg Amt, 2 i Århus Amt), mens mindst et af de gamle par er forsvundet. På enkelte andre gammelkendte ynglelokaliteter var der kun enlige fugle.

Det samlede ungeantal var mindst 30, hvilket giver ca 1,1 unge pr par og 1,8 unge pr succesfuldt par. Mindst 16 par (60% af bestanden) fik unger på vingerne.

Redeplaceringerne var normale: 9 på jorden i råstofgrave el. lign., 4 i gamle rovfuglereeder og 4 på bygninger.

Der er intet, der tyder på, at bestanden er truet, selv om en del råstofgrave bliver fjernet. Uglerne flytter blot til andre egnede steder, f. eks. i skove og plantager, hvilket dog gør det sværere at følge bestandsudviklingen.

DATSYs første dokumenterede fund uden for Jylland var en død fugl (sandsynligvis dræbt af et tog), der blev fundet i Systofte Skov på Falster omkring årsskiftet 2004/05. Fundet er muligvis en følge af, at den svenske bestand er ved at ekspandere mod syd. I 2005 fandtes således 10 par i Skåne, hvoraf de 8 ynglede med succes og fik 20 unger på vingerne. Desuden fandtes to sandsynlige par. Det sydligste par ynglede i et stenbrud ved Lund kun 35-40 km fra København (Lindblad 2005).

Kirkeugle *Athene noctua*

Der foreligger oplysninger om 42-44 ynglepar i 2005, hvilket er det højeste antal sikre ynglefund under DATSY-projektet. Parrene fik mindst 30-34 unger på vingerne, hvilket er flere end i 2004 og næsten på niveau med 2003. De mange sikre

oplysninger fra kerneområdet i den nordlige del af landet er indsamlet i et kirkeugleprojekt under Zoologisk Museum.

Ligesom i 2004 var der ingen sikre iagttagelser i Fyns og Vejle amter. Det vurderes, at der i Sønderjyllands, Ribe, Ringkøbing og Århus amter har været 20-25 ynglepar, mens bestanden i Nordjyllands og Viborg amter estimeres til 40-50 par. Det giver et samlet estimat for den danske bestand på 60-75 ynglepar i 2005.

Amtsvis fordeling af ynglende Kirkeugle *Athene noctua* i 2005.

Breeding Little Owl in Denmark, 2005.

Amt	Ynglepar	Unger	Enlige fugle
Sønderjylland	1	1+	
Ribe	5	7-9	2
Ringkøbing	2	2+	2
Århus	9-10	11+	1
Viborg	4	4-6	2
Nordjylland	22-23	5+	2
I alt	42-44	30+	9

Mosehornugle *Asio flammeus*

2005 lignede 2004 ved, at musebestandene var ringe i begge år. Der blev kun registreret tre par ynglende Mosehornugler i landet. Man kunne måske have håbet på lidt flere fund, da arten blev dækket af NOVANA-programmet i 2005, men det blev altså ikke tilfældet.

Der blev observeret Mosehornugler langt hen i træksæsonen flere steder i landet, og der blev også

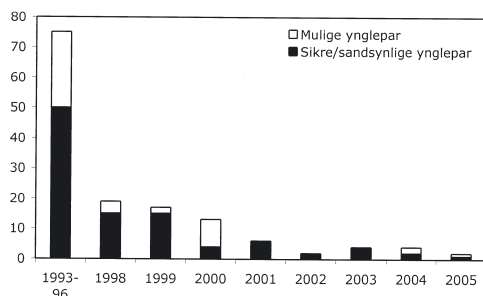
gjort enkeltobservationer af fugle i yngletiden, men uden nogen form for yngleadfærd. Mosehornuglens fravær som ynglefugl i kerneområdet på Mandø i 2004 og 2005 hænger nok sammen med, at der begge år undtagelsesvist var ræv på øen hele foråret og en del af sommeren. De to sydfynske øer med ynglende Mosehornugler i 2005 er rævfri.

Perleugle *Aegolius funereus*

Eneste observation af Perleugle i 2005 gælder en fugl, som 9/6 hørtes synge sydvest for Svinemose på Bornholm. Tidspunktet taget i betragtning vurderes observationen som ét muligt ynglepar, uden tegn på ynglesucces. I DOFbasen er der kun oplyst om én lyttetur efter Perleugle, og den gav intet resultat. Lokale ornitologer har dog forsøgt en del gange i løbet af vinteren, men der har ikke i samme omfang som tidligere været lyttet ved de 10 opsatte redekasser.

Biæder *Merops apiaster*

Der er i 2005 ikke konstateret yngleforsøg noget sted i Danmark. Den tidligere vestjyske ynglelokalitet havde et kort besøg af en enkelt fugl først på sæsonen, men ellers måtte vi nøjes med at se

Bestandsudvikling for Toplærke *Galerida cristata* i Danmark 1993-2005.

Population trend of Crested Lark, 1993-2005.

Biæder på de kendte træklokaliteter. Der er dog håb om, at arten igen vil yngle i landet. Bestanden i Tyskland nåede i 2004 et foreløbigt maksimum på 100 par i Sydtyskland (Kaiserstuhl) og 179 par i Midtyskland (Sachsen-Anhalt). Letland er ligeledes kommet på landkortet med de nordligste europæiske forekomster siden 1960'erne, så arten kan fortsat være under ekspansion mod nord.

Toplærke *Galerida cristata*

Den danske bestand i 2005 er opgjort til blot 1-2 ynglepar, begge i Hirtshals. Fra (i nyere tid) tidligere benyttede ynglelokaliteter foreligger følgende observationer: en enlig fugl i Løkken set flere gange, samt en enkelt observation i Frederikshavn. Der er ikke set fugle i Hjørring, og det må formodes, at arten nu helt er forsvundet herfra.

Ved Hirtshals Station blev der 11/5 iagttaget et par, der udviste yngleadfærd. Desuden sås samme dag et muligt par samt en enlig fugl omkring byens rangerterrasse 500 meter øst for stationen. Der blev senere observeret to kuld på henholdsvis 1 og 2 unger omkring stationen, men det kunne ikke med sikkerhed afgøres, om de stammede fra et og samme ynglepar eller fra to forskellige par. Efter yngletiden er der tendens til at fuglene spreder sig lidt mere, og de ses bl.a. jævnligt på Østhavnen og i området omkring Nordsøcentret, hvor arten tidligere ynglede.

Herudover foreligger der en række fund af enlige fugle rundt omkring i landet, i alt 10-12 fugle på 11 lokaliteter.

Markpiber *Anthus campestris*

Denne afrapportering for Markpiber dækker både 2004 og 2005. Situationen for den spinkle danske ynglebestand på Anholt og Skagens Odde er blevet stadig mere kritisk, med blot 3-4 par i 2004 og 2-4 par i 2005.

Fra Anholt foreligger der ingen angivelser af antallet af ynglepar i 2004, men ud fra rapporter om op til 7 fugle (22/7) vil 2-3 par på øen være et realistisk anslag. Det er i så fald en markant nedgang i bestanden, som i 2002 blev vurderet til at være på 9-11 par. I 2005 blev der i slutningen af maj afholdt en feltlej på øen i samarbejde med DOFs Caretakerprojekt, hvor det klare formål var at eftersøge ynglende Markpiber. Resultatet var nedslående, idet der kun blev registreret én syngende fugl 28/5 ved Totten. Efterfølgende besøg af ornitologer i både juni og juli gav intet resultat hvad Markpiberen angår. Om den syngende fugl i maj repræsenterede et ynglepar eller blot en enlig territoriehævdende han, er også uafklaret.

På Skagens Odde blev der i 2004 blot registreret ét sikkert ynglepar, i Sandmilen syd for Skagen. På denne lokalitet iagttoges 3/7 et par med føde og stærk yngleuro. På andre traditionelle ynglelokaliteter i Skagen Kommune blev arten eftersøgt uden resultat. I 2005 var der tilsyneladende sket en lille fremgang i bestanden. Ved Damsted Klit/Stokmilen blev der ved enkelte lejligheder set et territoriehævdende par i perioden ult. maj til med. juni, og 3/9 blev to fugle set på lokaliteten. Formentlig har et par ynglet i dette område, men noget sikkert ynglebevis blev ikke fundet. På den nærliggende lokalitet – Sandmilen – blev der i juni set et sikkert ynglepar med føde og yngleuro, lige som i 2004. En enlig fugl observeret i Råbjerg Mile i juni kunne også være en potentiel ynglefugl. Be-

standen på Skagens Odde vurderes til 2-3 par i 2005, hvilket skal ses i forhold til en bestand på 6-7 par i 2000.

Vandstær *Cinclus cinclus*

Med kun ét ynglepar var 2005 et dårligt år hvad angår ynglende Vandstære i Danmark. Parret fandtes ved Grejs Å i Vejle Amt. Vandstæren har ynglet på den pågældende lokalitet (på en opsat træhyld under en bro) de seneste 5 år, og måske også længere tilbage. Der er fløjet unger fra reden hvert år siden 2001, dog ikke i 2003. Det er ret usædvanligt, at der herudover ikke er indgået en eneste meddelelse om ynglende eller oversomrende Vandstære i 2005. Dog er der i september og starten af oktober set flere Vandstære i Grejsdalen, som formodes at være de lokale ynglefugle, idet trækgæster nordfra normalt først indfinder sig ult. oktober. Hertil kommer et ubekræftet fund fra Fyn i september (via DOFbasen).

Antallet af territoriale hanner/par af Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyaneacula* fordelt på lokaliteter. *Territorial males/pairs of White-spotted Bluethroat in Denmark.*

Amt og lokalitet	2004	2005
Sønderjylland		
Ubjerg Kog	3	4
Magisterkog	23	20
Rudbøl Kog	28	29
Gl. Frederikskog	1	1
Ny Frederikskog	1	1
Magrethekog Nord (inkl. Vidåen)	14	18
Højer Kog	14	12
Sejersbæk Kog	?	3
Gammelenge	5	2
Møgelølnder Kog	?	2
Ballum Forland	2	5
Ballum Enge	3	14
Astrup Enge	6	0
Brøns Enge	2	?
Helm Odde Marsk (Rømø)	1	0
Ribe		
Gl. Hviding Enge	1	0
Råhede Enge	1	3
Ribemarsken Syd	2	3
Vilslev Enge	1	7
Sneum-Tjæreborg Enge	8	2
Hostrup/Kokspang Enge	0	1
Kravnsø Enge (Varde Ådal)	1	2
Vibæk Enge (Varde Ådal)	0	1
Alslev Marsk (Varde Ådal)	0	3
Janderup Enge (Varde Ådal)	4	2
Billum Enge (Varde Ådal)	3	3
Tarphage Enge (Varde Ådal)	3	3
Kjelst Enge	4	3
Skødstrup Enge	1	1
Mosevrå Enge	2	2
Ringkøbing		
Vest Stadil Fjord	1	0
I alt	135	147

Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyaneacula*

Sydlig Blåhals har gennem de seneste 10 år fået fodfæste i Danmark, indtil videre med en etableret bestand i marskområderne ved Vadehavet. I 2005 blev der ligesom i 2004 foretaget en omfattende, målrettet kortlægning af Blåhals, især fra DOFs Feltornitologiske Udvalg (Andersen et al. 2006), og der registreredes 147 territoriale hanner eller par. Det er en fremgang på "kun" 12 par i forhold til 2004, trods for en mindst lige så grundig eftersøgning af arten. Der ser altså ikke ud til, at væksten er så voldsom, som den har været i de foregående år. At der i det hele taget noteredes en fremgang, skyldes formentlig, at der i 2005 blev gennemført registreringer på flere lokaliteter, samt at der var mere fokus på arten i områderne uden for Tøndermarsken. Der er ikke noget som tyder på, at arten – som det måske kunne forventes – ekspanderer på de mere tyndt besatte, men egnede lokaliteter i Ribe Amt og længere mod nord.

Uden for det kendte yngleområde er der kun rapporteret om en enkelt Sydlig Blåhals han, set på Tipperne 7/4.

Med artens uspecialiserede krav til levested – tagrørsbevoksede grøfter, kanaler og vandløb i helt åbne landskaber – er der fortsat plads til mange Blåhalse i store dele af Vestjylland, og det skal blive spændende at følge artens udvikling i de kommende år.

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

I 2005 er indberettet 15 sikre og 2 sandsynlige ynglepår med tilsammen 24-26 unger – et af de højeste

ungetal, der er set i DATSY-perioden. Desuden er der indberetninger om tre mulige par på potentielle ynglelokaliteter, hvilket giver et samlet resultat på 17-20 par i 2005. Når der dertil lægges formodede par på traditionelle ynglelokaliteter, der ikke er optalt i 2005, vurderes bestanden at ligge stabilt på ca 25 par.

Følgende lokaliteter har mere end ét ynglepar: Oksbøl-området 5-6, Borris Skydeterræn 3-4, Lønborg Hede 3, og Nørslund Pantage/Harrild Hede 2. Herudover er der iagttagelser af mulige par i Dejbjerg Plantage, Vind og Oustrup Hede. Der er ingen indberetninger fra en sædvanlig ynglelokalitet som Holstebro Øvelsesterræn, og desuden er skydeterrænerne i Borris og Karup ikke så godt undersøgt som tidligere år. Dette er grunden til, at landsbestanden vurderes lidt højere, end optællingerne viser.

Baggrunden for, at der blev registreret så mange unger, er en detaljeret optælling i Oksbøl-området, idet der i det militære øvelsesområde er optalt et minimum på 18 juvenile fugle for områdets fem par (kuldstørrelser hhv. 3, 3, 3, 4 og 5).

Summary

Rare and threatened breeding birds in Denmark, 2005

This paper gives an overview of occurrence and population trends of 40 threatened or rare Danish breeding birds, summarizing the results obtained in 2005 by the working group on the monitoring of the threatened and rare breeding birds. The monitoring project was implemented by the Danish Ornithological Society (Dansk Ornitologisk Forening / BirdLife Denmark (DOF)) in 1998 and aims at collecting data on these species each year during the breeding season. The project is organised

as a network of coordinators, each collecting breeding records and other data on one or a few species. After the breeding season the data are sent to a central coordinator, who prepares the final report. The main content of the report is the species accounts, generally written by the species coordinators as listed in Table 1.

Referencer

- Andersen, T., G. Green & T.W. Johansen 2006: Sydlig Blåhals i Danmark - en status. – *Fugle i felten* 12(2): 16-18.
- Jørgensen, H.E. 2006: Gensyn med Rødhovedet And. – *Fugle i felten* 12(2): 12-13.
- Lindblad, T. 2005: Berguv i Skåne 2005. – *Anser* 44: 274.
- Nyegaard, T. & M.B. Grell 2005: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2004. – *Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift* 99: 88-106.
- Rasmussen, L.M. 2005: Hedehøg i Danmark ynglesæsonen 2005. – *Rapport, Dansk Ornitologisk Forening*.
- Skov, H. 2005: Storkens nedtur i 2005. – *Fugle og Natur* 2005(3): 3-5.
- Stabell, M. 2005: Havørnen i Danmark - en analyse af danske Havørnes habitatkrav, bestandsudvikling samt mulige fremtidige bestandsstørrelse. – *Rapport, Dansk Ornitologisk Forening*.
- Tofft, J. & Dichmann, K. 2005: Lærkefalkereeder i elmater. En skæbnfortælling fra Sundeved. – *Panurus* 39(3-4): 4-8.

Antaget 10. april 2006

Timme Nyegaard og Michael Borch Grell
DATSY
Vesterbrogade 138-140
1620 København V

